

BIDDEN EN VALLEN

HENK VAN STRATEN

Bidden en vallen

Nijgh & Van Ditmar
Amsterdam

Deze uitgave is gerealiseerd met een werk- en reisbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Dit boek is een roman en de inhoud staat dus los van de werkelijkheid. Voor zover er al banden zijn met de werkelijkheid, zijn deze door de auteur geheel naar zijn hand gezet en tot fictie gemaakt. Dit geldt ook voor in de roman voorkomende namen, bedrijven en gebeurtenissen.

www.henkvanstraten.nl

www.nijghenvanditmar.nl

Copyright © Henk van Straten 2015

Omslag en illustraties binnenwerk Masha Pikulina

Typografie Zeno Carpentier Alting

NUR 301 / ISBN 978 90 388 0080 6

*The time will come
when, with elation
you will greet yourself arriving
at your own door, in your own mirror
and each will smile at the other's welcome*

– Derek Walcott, *Love After Love*

The structure of self requires identification. Without the sense of being something, the idea of self collapses. When we consider the collapse of the self, we think of insanity.

– Steven Harrison, *Doing Nothing*

*Ter nagedachtenis van Sélim Lemouchi,
in het vertrouwen dat hij zichzelf welkom heeft geheten*

TOM

Ω

Al ruim voor zonsopgang braakte de nacht hem uit. Hij bleef liggen, begon te woelen, wreef met de rug van zijn rechterhand het olielaagje van zijn voorhoofd. Zijn vrouw keerde zich van hem af en sliep verder. Toen de deur openzwaaide en zijn blonde dochtertje van vier verscheen, wakker en opgetogen als een labradorpup, wreef hij over zijn slapen en glimlachte. Zo mooi als ze was, zo goed en zo lief; het maakte hem moedeloos. Alleen al het besef: een compleet ander mens, losgekoppeld van hem maar toch van hem afhankelijk. Hij hield zoveel van dit meisje dat hij haar alleen maar kon teleurstellen. En anders deed de wereld het wel. Er zouden haar hoe dan ook verschrikkelijke dingen overkomen. Ondanks haar vrolijke blauwe ogen en levendige blik vol vertrouwen straalde het meisje slechts onheil en verlies uit.

‘Goeiemorgen, Tom!’ riep ze. ‘Goeiemorgen, mama!’

‘Tom’. Niet ‘papa’. Hoe lang deed ze dat al?

Half acht. Els kreunde en trok de deken verder over zich heen. Tom knipperde met zijn ogen, zocht met zijn droge tong naar speeksel. Brak en koortsig. Te kort geslapen. Om zijn hoofd een ijzeren band van de Red Label. Piekerend over zijn werk, zijn huwelijk. Het gevoel achtervolgd te worden door een naamloos, voorwereldlijk kwaad.

‘Birdy, het is nog geen acht uur. Mama en ik willen nog slapen.’

‘Mogen we tv-kijken?’

‘Waar is je broer?’

‘Al beneden. Voor de tv.’

‘Goed.’

En weg was ze. Een steek van spijt. Hij had liever tegen haar kunnen doen. Hij had haar even moeten vasthouden. Ze was nu alweer ouder; dit moment kregen ze nooit meer terug. Hij dacht aan Fuego, beneden op de bank voor de tv. De jongen kwam hen 's ochtends al niet eens meer begroeten. Die voelde het al; uiteindelijk kon hij nergens op rekenen.

Tom draaide zich naar Els toe. Ze lag nu op haar zij, naar hem gericht. Ze was wakker maar hield haar ogen gesloten. Tom streelde haar onder de dekens. Hij wreef over haar bovenbeen, over haar zij. Ze droeg alleen een slaapshirt en een onderbroek. Ze was warm. Ze liet het toe. Met een wijsvinger volgde hij de lijn van haar kaak en kin, haar nek, haar borsten. Zijn aanrakingen kregen meer urgentie. Ze opende zich voor hem zonder hem echt op te merken. Hij begon haar te kussen, eerst in haar nek en toen op haar lippen. De laatste seks was weken geleden geweest. Hij trok haar slipje uit, daarna haar shirt en ook zijn eigen shirt en onderbroek. Hij kuste haar borsten, haar buik. Hij kuste haar steeds lager maar ze pakte zijn hoofd vast en trok hem terug naar boven. Hij kuste haar met stramme lippen en lag boven op haar. Ze was stroef, droog. Ze reikte met een koude hand onder de dekens en hielp hem met haar vingers. Eenmaal binnen ging het makkelijker. Hij keek naar haar. Ze had haar ogen gesloten en lag stil en recht. Een lichte frons op haar voorhoofd; rimpelingen van de pijn. Ze liet het hem doen. Ze accommodeerde hem. Hij greep haar schouders vast en stootte harder. Hij wilde in haar oplossen, in haar uit elkaar spatten en als druppeltjes vocht door haar bloed worden opgenomen. Maar het ging niet. Het duurde. Het werd ongemakkelijk. Els vertrok de spieren rond haar mond, nu een grimas. Hij rolde van haar af en ging op zijn rug liggen. Ze zwegen en hoopten op een weg terug de slaap in.

Uiteindelijk verliet Els het bed eerder dan hij. Hij bleef liggen, zogenaamd in slaap, terwijl zij zich weer eens in dat rare, zwarte judopak hees, gevolgd door een buiging naar het Boeddhabeeld in de hoek van de kamer. Dit spirituele gedoe was gewoonte nu. Iedere

zondag was haar zenochtend. ‘Zenochtend’; ze had het lef om het werkelijk zo te noemen, zonder enig blijk van ironie. Toen hij haar de kinderen gedag hoorde zeggen en de deur hoorde dichtvallen was hij week van frustratie.

Woest stond hij even later bij zijn espressomachine, zich storend aan Birdy en Fuego op de bank en het geluid van hun iPads. Hij ging met de krant aan tafel zitten en probeerde te lezen, maar hij hoorde naast die iPads ook aldoor de geiser aan- en uitspringen. Chris en Anne in de badkamer; geen respect voor andermans spullen. Nu pas vielen hem de slingers op. Hij herinnerde zich dat die meid jarig was vandaag. Dertig.

Al weken logeerden ze op zolder, zijn zwager en diens nieuwe vriendin. Tijdelijk, had Els gezegd. ‘We hebben de ruimte.’ Chris Gerrards: ongeschoren, lang haar in een staartje. Zogenaamd een schrijver. Een paar verramsjte boeken op zijn naam, blut en hooghartig, te beroerd om huur te betalen maar niet te beroerd om, zonder overleg, ook nog zijn vriendin in huis te halen.

Tom verschoof zijn stoel en begon opnieuw aan het artikel. De geiser uit en aan, de iPads bliep-bliep. Het benauwde hem, die hoofdjes zo over dat scherm gebogen. Moest hij niet ingrijpen? Had hij de teugels niet al te lang laten vieren? Moest er niet opnieuw naar de huisregels worden gekeken? Hij kwam er niet uit. Kortsluiting in zijn snoer van gedachten. En met Els kon hij nu niet overleggen. Iedereen ging z’n gang maar. Iedereen liet de boel maar ontsporen.

‘Ga zo door.’ Hij zei het hardop en niet eens per se tegen de kinderen.

Op Fuego’s iPad klonk herhaaldelijk een ontploffing. De geiser sprong opnieuw aan. Tom hoorde boven iemand gemoffeld lachen. Hij liep naar de trap: ‘En nu kappen met dat warme water!’

‘Niet doen,’ zei Fuego tegen Birdy, die haar eigen iPad had laten zakken om met hem mee te kunnen kijken. ‘Niet doen, Birdy. Dat is irritant.’

‘Maar ik wil het zien.’

‘Birdy! Speel op je eigen iPad!’

‘Nee!’

En daar ging Tom. De hitte in hem laaide op en sloeg naar buiten als een steekvlam. ‘Verdomme!’ riep hij. ‘Verdómmme! En nu is het klaar met die iPads!’ Hij stond op en voelde hoe zijn benen hem naar de bank toe brachten. Hij zag hoe zijn handen de iPads uit de handen van zijn bange kinderen trokken, hoe Birdy en Fuego terugdeinsden en hun gezicht afschermden. Maar hij kon niet meer terug. ‘Het is toch niet normaal?’ riep hij. ‘De hele dag met die dingen in de weer? Het is toch niet normaal?’ Hij was een bulderend beest, een kloppende kolos. Zijn kinderen keken naar hem alsof ze hem niet kenden, alsof een krankzinnige vreemdeling hun huis was binnengedrongen. Hij hoorde hen huilen, maar het leek ver weg, weggestopt achter een muur van ruis. Pas toen hij de twee iPads op de eettafel had gegooid en het scherm van een van de twee had zien barsten begon de omvang van zijn razernij tot hem door te dringen. Hij plaatste zijn handen op tafel, liet zijn hoofd hangen, haalde diep adem. Woede straalde van hem af als hitte van een straalkacheltje. Hij bleef zo staan, sprak zo beheerst als hij kon. ‘Het is verdomme gewoon niet goed, oké? De hele tijd bezig met die dingen. Snappen jullie dat dan niet? Kinderen moeten af en toe ook buiten spelen. Misschien heb ik overdreven gereageerd, maar kom op, soms is het gewoon genoeg geweest.’

‘Jij doet het zelf anders ook!’ riep Fuego. ‘Jij bent zelf ook altijd met je telefoon bezig!’ Met een rood hoofd rende het jongetje de trap op.

Chris en Anne kwamen de trap af, fris en schoon, haren vochtig, ogen rood van de drank maar vrolijk, nog nagenietend van wat waarschijnlijk weer een hartstikke gezellig avondje uit was geweest. Hun walgelijke onbekommerdheid.

Chris keek hem verbaasd aan. ‘Heibel?’

‘Welja!’ riep Tom. ‘Bemoeien jullie je er ook nog even mee!’

Ze stonden hem aan te kijken. Alsof hij gek was geworden. Alsof hij de onredelijkheid zelve was. Maar hij was hiertoe gedwongen. Hij probeerde de boel juist binnen de perken te houden.

‘Gefeliciteerd,’ zei hij tegen Anne, zonder haar daarbij aan te kijken.

Op die vreemde, warme zondagochtend in november was een heilzame wandeling naar de supermarkt het enige wat Tom Kuiper, accountmanager bij Omega, zou kunnen redden. Even weg hier. Even die plastic zak van zijn hoofd en ademhalen. Vijftien minuten heen, de wijk en het park door, dan vijftien minuten terug. Een route en een bestemming. Daar zo'n fles vers sinaasappelsap uit de koeling pakken. De lichaamsbeweging zou de whisky uit zijn bloed spoelen, het zure sap zou hem wakker bijten. Kleine doelen en kleine successen, dat zouden de handvatten zijn waaraan hij zich uit dit dal zou trekken, terug de helderheid in, zijn kop eindelijk weer uitgestoken boven zijn eigen logge vlees en verwarring. Klaar voor de dag, voor zijn kinderen en zijn leven.

Na een derde espresso en een halve boterham schoof hij zijn stoel naar achteren. 'Ben zo terug,' zei hij zachtjes. Fuego was nog boven. Anne had hem taart gebracht. Chris en Anne zaten met taart voor de tv, Birdy tussen hen in. Ze keek naar hem zonder oordeel of weerzin.

In het halletje trok hij voorzichtig zijn jas aan; geen ruwe bewegingen. Hij had nog geen weet van het warme weer buiten. Toen hij de voordeur opende verheugde hij zich op een heerlijke lel herfstkou in zijn gezicht; een ijzige windvlaag die het troebele vliesje over zijn bewustzijn zou doen bevriezen en barsten. Maar de temperatuur was bijna dezelfde als die in huis. De zon als een vulkanisch zoeklicht, op zoek naar hem. Krankzinnig. Half november, en dan dit. Hij hing zijn jas weer aan de kapstok en liep met samengeknepen oogleden de absurditeit van die dag in.

Op straat werd de verwarring alleen maar groter. Hij was een vreemde in zijn eigen lijf. Hij liep sneller, probeerde los te komen van hetgeen hem op de hielen zat. Als hij zichzelf op dat moment niet tot de orde had geroepen, als hij niet tegen zichzelf had gezegd: *Tom, doe even normaal*, dan was hij omgedraaid en terug naar huis gelopen. Hij trachtte zijn paniek te bezweren door op het silhouet van zijn onheil een gezicht te plaatsen, in dit geval dat van zijn collega, Victor, die al maanden aan zijn stoelpoten zaagde. En het werkte: het gevaar kreeg vorm en was daardoor makkelijker recht in de

ogen te kijken. Die achterbakse klootzak! Maar de vorm was tijdelijk en esthetisch, zoals een sneeuwpop nog steeds sneeuw is en sneeuw nog altijd water. Water dat hem tot aan de lippen stond.

Snel dat park door, snel die winkel in. Pas sinds dit jaar ook op zondag open.

Deborah. Hij las de naam op het borstzakje van de caissière en haatte haar onmiddellijk. Ze schoof zijn fles drie keer over het laser-oogje. Drie keer klonk er geen pieptoon en toch bleef ze het proberen. Het was een overweldigende haat, urgenter en tastbaarder dan de haat die hij voelde wanneer hij bijvoorbeeld op tv iets zag over types als Anders Brevik of Abu Bakr al-Baghdadi. Tom verachtte deze caissière vuriger dan hij Ted Bundy of Jozef Stalin verachtte. Hij sprak tegen haar met verbeterde mond en droge lippen: ‘Misschien gewoon even de prijslijst erbij pakken?’ Onder de nagelriem van zijn linkerduim, waar hij zojuist met zijn tanden een smal reepje huid van af had getrokken, parelde een druppel bloed. De caissière zuchtte. Ze schoof zijn fles nog twee keer over dat laseroogje en bleef vervolgens precies zo zitten, rustend op haar eigen bulkende massa. Hij wilde het bloed dat hij uit zijn duim had gezogen op haar kassa spugen, haar met haar wang en oog ruw tegen de lopende band drukken en de paniek en angst in haar ogen zien. Deze zinloze samenklontering van vlees en botten en ingewanden en gas. Met een nepnagel voorzien van plastic robijntjes rikketiktikte ze op een vettig, geplastificeerd A4’tje. ‘Ah, hier.’

‘Godzijdánk!’ schreeuwde Tom, de smaak van zijn bloed wrang en roestig in zijn mond. Achter hem, als hete adem in zijn nek, de zwijgzame verontwaardiging van de wachtenden. Toen Deborah hem aankeek, geschrokken en beledigd, haastte hij zich met zijn fles naar buiten.

Buiten zette hij de glazen literfles direct aan zijn mond. De dop viel uit zijn handen, rolde over de tegels. Het spul was zo zuur, zo koud, dat zijn hele kop leek open te spatten. Fantastisch; precies zoals hij het zich had voorgesteld. Dit was controle. Als hij dit gevoel kon vasthouden, dadelijk thuis met Els en de kinderen, de rest van de dag, straks met z’n allen in de dierentuin, dan zou het verder wel

goed komen. Hij nam nog een slok en bemerkte opnieuw hoe surreëel warm en licht het was.

Net als op de heenweg nam hij ook nu de route door het plantsoen. De wereld was gebleekt in een akelig, diffuus wit licht, alsof hij door iemands herinnering liep.

Hij passeerde een bankje. Na nog een paar stappen bleef hij stilstaan en draaide zich om, de fles koud en glad in zijn rechterhand. Het bankje was zwanger van betekenis en leek daar speciaal voor hem te staan. Een decorstuk; de andere acteurs en de regisseur zaten zwijgend in de coulissen. Hij stelde zich voor hoe hij op dat bankje sap zat te drinken en was ineens bang dat de echte Tom, de Tom die hier stond te kijken, dreigde te verdwijnen. Haastig begaf hij zich naar het bankje om zich daar opgelucht met die andere Tom samen te voegen. Eén Tom.

Op zich zat hij hier wel prima. De grote loofboom achter hem, wuivend in de wind, wierp een bladerdek van schaduw over hem heen. Behalve de vreemde warmte en het vreemde zonlicht drongen nu ook het verbaasde vogelgekwitter en de megalomane weidsheid van de blauwe lucht tot hem door. Op een vrouw met een kinderwagen na, helemaal aan de andere kant van het plantsoen, zag hij niemand. Hij nam een flinke slok en keek op de wijzerplaat van zijn vertrouwde Omega. Nog altijd vond hij het prachtig dat de secondewijzer niet tikte, maar gleeed. Dat je niet wist waar de ene seconde eindigde en waar de andere begon. Hij nam een slok en stond zichzelf toe om zijn ogen te sluiten. Zo zat hij daar, gepolijst als een kiezelsteen in de tropische branding.

Van korte duur. Een schrapend geluid trok hem uit zijn roes. Het kwam geleidelijk aan dichterbij en eindigde in een harde klap vlak bij zijn gezicht. Tom schoot overeind en bracht zijn handen naar zijn hoofd, in afwachting van het harde voorwerp dat hem zou raken.

Een jongen met een skateboard, een paar meter verderop. Lichtgetint, een jaar of twintig. Zwart, krullend haar en een simpel Nike-T-shirt dat onder één oksel was uitgescheurd. Het skateboard lag op het verharde pad, ondersteboven. Achteloos trok de jongen zijn ruimzittende broek wat hoger over zijn heupen. Tom rechtte zijn

schouder, kruiste en ont kruiste zijn benen. De jongen sprong op zijn skateboard, kwam Toms kant op gereden, zakte door zijn knieën en poogde met plank en al boven op de brede rand van de stenen bloembak te springen.

Het lukte niet; de plank schoot weg en hij schaafde zijn elleboog over het asfalt. ‘Kanker.’ Het woord uitgesproken met een accent. Marokkaans, dacht Tom. Dit soort gastjes hing hier wel vaker rond, al had Tom er nooit eerder eentje met een skateboard gezien. De jongen kwam overeind, inspecteerde de verse wond op zijn arm, haalde achter de bloembak een transparant plastic tasje met blikjes vandaan en kreeg Tom toen pas in de gaten. Lichtgroene, spuwende ogen.

Tom glimlachte. ‘Gaat het?’

De jongen stond vlakbij met de plank nonchalant onder zijn rechtervoet geparkeerd. ‘Kankervallen hoort er kankerbij.’ Het woord kanker sprak hij uit alsof hij hoopte dat het bij alle mensen in een straal van kilometers ongeremde celmutatie zou veroorzaken.

Toms blik zakte af naar de wond, in de zon felrood en schitterend. Overweldigend, net als even eerder de druppel op zijn duim was geweest. Hij wilde zijn vingertoppen tegen die wond leggen, eraan likken, eraan zuigen. De behoefte was dwingend en dierlijk en werd ogenblikkelijk opgevolgd door schaamte.

De jongen volgde Toms blik, keek zelf ook naar de wond, nam de schade op. ‘Is niks, man.’ Hij spuugde op zijn vingers en begon erover te wrijven. Speeksel vermengd met bloed; het liep in druppels langs zijn onderarm naar beneden.

Tom keek naar de blikjes in het tasje. Vieux-cola. De jongen viste er eentje uit en keek tijdens het drinken naar Tom. Hij liet een boer, kneep het blikje fijn en gooide het in de struiken. Het plastic zakje liet hij voor Toms gezicht bungelen. Tom lachte dunnetjes en hield demonstratief zijn fles sap omhoog. ‘Ik heb al.’ Waarop de jongen wild een stap in zijn richting zette. Tom deinsde terug en schermde met zijn vrije hand zijn gezicht af. Toen hij weer durfde te kijken had de jongen het plastic tasje aan de rugleuning van het bankje gehangen. Nog hoger laaide nu de schaamte op; Tom beseftte hoe schichtig

en bang hij moest overkomen. Hij probeerde er zelf een beetje om te lachen. De jongen trok een nieuw blikje open, dronk eruit, zette het op de grond en reed op zijn skateboard weer richting de bloembak. Hij sprong. Het board leek aan zijn schoenzolen te blijven plakken. Met de onderkant van het achterste uiteinde van de plank schoof hij zeker een halve meter over de stenen rand en landde toen netjes op het pad, de wieljes razend over het korrelige asfalt.

Tom bewonderde de souplesse. De kalme zelfverzekerdheid, de jaloersmakende nonchalance, de serene autonomie. Zelf was hij zo nooit geweest, zelfs niet een beetje. Ook niet toen hij zo jong was. In stilte en rust blijven oefenen, blijven gaan tot het lichaam, en niet langer de geest, instinctief wist wat er gedaan moest worden. Het was Tom volslagen vreemd; zijn drift en ongeduld hadden wortels tot diep in zijn kindertijd. En zo'n lichaam, ook dat had hij nooit gehad; pezig als een hard stuk touw en lange armen waarop je de werking zag van iedere spier. Het fascineerde hem. De knokige polsen en fijne gewrichten. De gladde, haarloze huid. Amper baardgroei. En dan die maniakale blik; zo'n jongen die lachend over de dakrand van een wolkenkrabber loopt terwijl je hem smeekt om ervan af te komen.

Opnieuw reed hij hem voorbij. In zijn groene ogen zag Tom spot en walging, alsof de jongen hem kende, alsof hij Tom ooit iets wanstaltigs had zien doen. Met een schrapende draai van zijn board kwam hij vlak voor het bankje tot stilstand. 'Wat zit je daar, man. Pak een blikje.' De ogen pinden Tom vast. 'Pak een blikje, faggot. Stel je niet aan.' Tom was te bang om nog weg te kijken. De jongen bleef hem aanstaren. 'Of gaat je vrouw straks je adem ruiken of wat?'

Tom lachte een stomme lach. Te hoog, te schel, te vrouwelijk. Daar zat hij dan, met onder de stof van zijn klootzakkerige Lacoste-poloshirt die stompzinnige uitstulpingen van zijn buik en tieten. Met trillende hand pakte hij een blikje uit de tas en liet het op de grond vallen. Gonzende bromvliegen in zijn kop toen hij het oppraapte. Hij glimlachte opnieuw, nu iets overtuigender. 'Mijn vrouw moet niet zeuren.' Hij dronk, eerst rustig en toen steeds gulziger. De jongen keek toe. Het spul was zoet en smerig en sterker dan Tom

had gedacht, maar de alcohol verkoelde en kalmeerde hem. Bruine druppels gleden langs zijn mondhoeken. Opnieuw werd zijn blik naar het fonkelende rood van de schaafwond getrokken.

‘En?’ vroeg de jongen. ‘Vind je het een beetje lekker?’

‘Ja,’ zei Tom. ‘Heel lekker.’

‘Faggot,’ zei de jongen, na een keer snel om zich heen te hebben gekeken. ‘Faggot, voor honderd euro pijp ik je.’

Ω

Twee uur later zat Tom naast zijn zoon op diens bed. Hij moest het goedmaken. Alsof dat kon, kwaad transformeren naar goed. Om hen heen lag het Teenage Mutant Ninja Turtles dekbedovertrek in kreukels. Fuego zat voorovergebogen, zijn blik op de vloer, wimpers samengeklit door traanvocht en onverzettelijke woede op zijn gezicht.

‘Ik reageer soms te fel, Fwé. Dat weet ik. Ik doe dat niet expres, oké?’

Het jongetje zei niets terug.

‘Je moet het niet te persoonlijk nemen. Ik loop met dingen rond, Fwé. Dingen waar ik mee bezig ben. Begrijp je? Er is heel veel waar ik rekening mee moet houden in het leven. Dat maakt het soms moeilijk om, nou ja, om iedere keer heel kalm en weloverwogen te reageren. Dat begrijp je toch wel?’ Toen hij zei ‘dingen waar ik mee bezig ben’ was er een flits van even daarvoor, in het plantsoen.

‘Ja,’ zei de jongen, haast zonder volume.

‘Je bent een lieve jongen. Echt. En ik hou van je.’

‘Oké.’

‘Oké, Fuego?’

‘Ja, oké. Ik zei toch oké.’

‘Oké.’

Tom sloeg zijn arm om Fuego heen en voelde hem verkrampen. Die uitbarsting van daarstraks was niet Toms eerste geweest. Maar met deze laatste had hij zijn zoon nóg meer van zich vervreemd. En

Birdy evengoed. Hij had het gevoeld; ze hadden zijn liefde niet meer kunnen zien, zelfs niet in de diepte van hun vaders ogen, waar een kind altijd liefde moest kunnen zien, hoeveel woede er ook overheen was getrokken. Hij had hen nog meer schade toegebracht. Het zou met hen vergroeien als een litteken. Hoeveel liefde hij ze vanaf nu ook zou tonen, hoe vaak hij ze vanaf nu ook zou knuffelen, hij zou het nooit helemaal kunnen wegnemen.

Fuego haalde zijn mouw langs zijn gezicht en vroeg of hij naar beneden mocht.

‘Natuurlijk,’ zei Tom. ‘Ik kom ook zo.’

Fuego liep de kamer uit. Tom ging op zijn rug op het bed liggen. Hij staaarde naar het plafond. Fuego had er stickers op geplakt en Tom vroeg zich af hoe de jongen erbij had gekund. Waarschijnlijk met een ladder of een stoel, in z’n eentje, zonder zijn vader om hulp te vragen.

Tom leunde tegen het aanrecht met zijn vierde espresso. Boven hen stommelden de kinderen in hun kamers. Chris en Anne niet thuis, of op zolder. De cafeïne maakte het knetteren van zijn zenuwen nog erger, maar de kleine kopjes en kordate slokjes boden houvast. Hij keek naar zijn vrouw, zijn Els, op de bank met een kop thee, haar voeten in rode sokken op de poef. Haar blik op de wereld achter het brede huiskamerraam; de brede straat, de middenklassenauto’s, de jonge bomen, de grijze lucht. Aan ieder slokje dat ze nam leek een moment van verbazing vooraf te gaan, alsof ze zozeer in gedachten was geweest dat ze was vergeten dat ze die mok in haar handen had. Zoals ze nu was, gehuld in die donkere mantel van afwezigheid en melancholie, zo was ze steeds vaker. Het ergerde hem, die buien. Hij wist niet wat ze dacht, waarnaar ze verlangde, wat ze van hem of van haar leven verwachtte. Er leek een wereld exclusief voor haar te bestaan, vol prachtige dingen, waar ze als een oude buizerd langdurig overheen zweefde maar waar ze nooit kon landen. En dat was, zo voelde het, zijn schuld.

Hij zette zijn lege kopje op het aanrecht. ‘Zullen we zo maar gaan?’

Het duurde even voordat Els naar hem omkeek. ‘Ja,’ zei ze, vermoed. Alsof hij had gevraagd of ze klaar was voor haar eigen crematie.

Het ging nog. Hij was nog niet ontploft.

De geur van leeuwenpis hing dik in de vreemde najaarswarmte. De leeuwen, lam op hun zij in een metersdiep uitgegraven buitenverblijf, keken verveeld naar hun toeschouwers. Tom probeerde zo oppervlakkig mogelijk te ademen, wilde de damp van ammoniak niet in zijn longen trekken. Een van die beesten keek naar hem, leek hem licht vermaakt te bestuderen. ‘Oké,’ zei Tom. ‘Weer verder lopen?’

‘Nog niet,’ riep Birdy.

‘Ik kan hier niet ademen.’ Smekend keek hij naar Els. Ze kneep hem zachtjes in de spieren naast zijn nek. Toen hij zijn gezicht weer richting de leeuwen draaide zag hij Fuego zijn sportschoenen tegen de muur plaatsen die hen van de dieren scheidde. De jongen hing ineens voorover, zijn lijf vanaf zijn middel boven het open hok. Tom pakte hem bij zijn shirt en rukte hem naar achteren. De jongen viel op het looppad, hard op zijn rug.

‘Verdomme, Fuego!’ riep Tom. ‘Wat dóé je? Sta op!’

‘Tom...’ De stem van zijn vrouw. ‘Alsjeblieft...’

‘Wat nou “alsjeblieft”?’

Fuego krabbelde op. Tranen in zijn ogen maar woede in zijn blik.

‘Je had erin kunnen vallen!’ Tom riep het zo hard dat mensen naar hem omkeken. Els schaamde zich voor hem, dat zag hij. Birdy zoog op haar duim. Maar was het dan niet terecht geweest dat hij zijn zoon van dat hek had getrokken? Had zijn zoon niet opgegeven kunnen worden? Hij zag het voor zich, die tere jongen tussen de leeuwen, zijn romp opengereten, een kadaver met blond haar.

Fuego liep bij hen vandaan, zijn stappen woedend. Els en Birdy liepen hand in hand achter hem aan. ‘Fwé,’ zei Els. ‘Fwé, wacht nou even...’

Tom was razend. De mensen die hem beloerden wilde hij vastgrijpen en door elkaar schudden. Hij wilde zeggen: ‘Het is mijn schuld niet! Hebben jullie dan nooit een slechte dag?’ En het wás

zijn schuld ook niet, dat hij zo reageerde, dat hij voelde wat hij voelde.

De leeuwin die hem had liggen aankijken rolde nu op haar rug en geeuwde met wijde bek. Tom liep zijn gezin achterna. Bij ieder nieuw dier probeerde hij hun zijn goede wil te tonen. Hij kietelde Birdy, legde zijn hand op de onderrug van Els, haalde zijn vingers door het haar van Fuego. Maar ze reageerden koeltjes en afstandelijk, in het geval van Fuego zelfs bijna bang. Zo weinig krediet had hij dus.

Zwijgend aan een ranzig tafeltje in de restauratie met het junglethema. Ook hier nog rook Tom de leeuwenpis. Fuego en Birdy dronken van hun chocolademelk. Birdy at haar slagroom met een theelepeltje en knoeide op haar kleren. 'Birdy,' begon hij, maar hield zich in toen Els een hand op zijn arm legde.

Fuego had zijn chocolademelk pas voor de helft op toen hij stopte met drinken en roerloos naar zijn mok staaarde, zijn blonde haar er meisjesachtig overheen. Tom kon amper naar hem kijken. Soms kwamen de doemscenario's ongewenst haarscherp tot hem en zag hij hoe zijn zoontje gepest werd, slechte cijfers haalde, te vaak en te snel huilde, door populaire mensen genegeerd werd en zonder enig echt talent en diep onzeker de puberteit in ging. En dan, na de verstikkende hel die zijn puberteit was geweest, sloot de jongen zich aan bij een politiek geëngageerde beweging, woonde hij in een kraakpand, lag hij 's nachts te woelen in een zwartgeblakerde slaapzak, snoof hij speed en dronk hij goedkope wijn terwijl hij met de andere pseudo-idealisten, krakers en hippies discussieerde over de revolutie, of spirituele ontwaking, die hem na een of twee kansloze pogingen tot verwerkelijking in apathie, verslaving en verloedering stortte. Tom zag de gebarsten ramen en het vuil en de radio die midden in de nacht nog ruis rondstuurde. Hij zag een vermagerd lijf dat onder pisgele lakens lag te rillen van de kou, zachtjes huilend in het donker. Op een dag zouden hij en Els de voordeur opendoen en zou hun zoon, graatmager en met holle ogen, vragen of hij weer een tijdje bij hen kon komen wonen. Hun zoon zou Els in de armen val-

len en Tom een slap handje geven. Hij zou geld van hen stelen en regelmatig verdwijnen zonder iets te zeggen. Zo'n type als Chris. Geen echte junk of kraker misschien, maar wel altijd blut, altijd om geld verlegen, high van de wiet, dronken, doen alsof het leven hem iets was verschuldigd. Dat donkere, dat zwakke; het zat in de familie. Tom zag het ook in Els; haar somberte, de zelfonderschatting, het glas wijn voor de klok van vier, het zoeken naar troost in dat spirituele gedoe, de meditaties en de yoga, de passieve agressie, het meelijwekkende *let maar niet op mij, laat me maar even, ik red me wel*. Dat het ook zijn zoon in de klauwen zou krijgen maakte Tom onpasselijk van vrees en nervositeit.

En morgen verdomme alweer maandag. Geen respijt. Nooit respijt.

Hij trok een gekke bek naar Birdy. Ze lachte niet. Hij deed het nog eens.

'Pa-hap!' zei zijn dochter boos, en ze draaide zich met haar chocolademelk van hem af. Els staaarde naar buiten. De dag had deze bizarre warmte niet aangekund; het was gaan onweren en regenen. De zon en de vogels en de blauwe lucht en de jongen met het bloed op zijn elleboog waren dingen uit een ver verleden. Uit een droom. Nooit gebeurd. Tom volgde de blik van zijn vrouw en zag een donkere plas waarop de donkere lucht werd gereflecteerd en waarop de regen kringetjes maakte. Even keken ze er allebei naar, naar dat verspringen en spatten van een donkere hemel onder een donkere hemel.

Ω

Els aan het fornuis, de stoom die opsteeg uit de pannen, ieder druppeltje afzonderlijk belicht door de halogeenlampjes in de afzuigkap. Haar rechte rug en fijne nek, het lange haar dat ze nu los droeg. Ze bewoog amper. Als ze in een van de pannen roerde deed ze dat achteloos. Die bedachtzame stilte, die porseleinen sereniteit; een pianiste vlak voor het aanslaan van de eerste toets. Tom had de neiging om

naar haar toe te lopen en tegen haar rug aan te gaan staan, zoals hij vroeger wel eens deed, en zijn handen op haar schouders te leggen, te voelen hoe ze haar hoofd tegen het zijne liet rusten, haar handen warm op de zijne, maar haar rug straalde een koelte af die er vroeger niet was geweest. Het leek fysiek bijna onmogelijk om haar nu aan te raken.

Tom drenkte zijn gehavende zenuwen in whisky. Het hielp. Hij was warm en tolerant. En al met al was dit een huiselijke sfeer. Dit was een situatie waar hij iets mee kon. De kinderen voor de tv. Birdy ondersteboven op de bank, haar benen omhoog tegen de rugleuning. Fuego naast haar, in de verre hoek, zijn knieën hoog opgetrokken en omarmd. Tom stond op en liep naar het aanrecht waar hij een tweede glas Johnny Walker Red Label inschonk. Hij wilde iets tegen Els zeggen, iets wat hem nog niet echt helder voor ogen stond, misschien iets over de kinderen. Het was meer een behoefte dan een boodschap. Hij hoorde Chris en Anne praten, hun voetstappen op de trap. Hij was vergeten dat ze vanavond zouden mee-eten. Annes verjaardagsmaal.

‘Ruikt goed,’ zei Chris. ‘Wat eten we?’

Anne keek naar de grond, streek een pluk blond haar achter een oor. Niets voor Chris, dat meisje. Nogal gewoontjes, niet bijster ambitieus of intelligent. Beetje mollig. Werkte ergens vlakbij in een kroeg. Ze hadden net op zolder wiet zitten roken; Tom zag het aan hun lome oogopslag en samenzweerderige schuchterheid. God, wat wás het toch allemaal grappig. Hij zag zichzelf door hun ogen, zag zichzelf hier staan, in zijn donkerblauwe overhemd, een glas whisky met ijsblokjes in de hand. Hij probeerde wat lossier te gaan staan, probeerde te kijken als een man die heel goed wist dat zij stoned waren, die hun gedeelde pret doorzag en daar op geen enkele wijze last van had.

Toen de kinderen zagen dat Anne aan tafel zat sprongen ze op. Birdy rende naar haar toe, omhelsde haar benen en riep: ‘Anne!’ Fuego bleef een meter bij haar vandaan verlegen staan. ‘High five,’ zei Anne, en ze hield haar hand omhoog. Fuego lachte, stapte naar voren en sloeg op haar hand. ‘Au!’ zei Anne. ‘Niet zo hard, je bent

veel te sterk. Kom hier.' Ze pakte hem vast. Hij liet het dankbaar toe.

Tafel gedekt, fles wijn in het midden, aan weerszijden ervan een lange witte kaars. Els had het licht gedimd, serveerde nu de borden uit, schonk de volwassenen wijn in, gaf de kinderen een glas sap. Chris dronk zijn tweede glas bronwater leeg en gaf het aan haar toen ze terug naar het aanrecht liep. 'Anne en ik gaan straks nog sporten,' zei hij, toen hij Tom zag kijken.

Tom keek naar zijn bord. Het voorgerecht; een karige salade met kaas en besjes. Ook Chris en Anne staarden naar hun borden, en wisselden vervolgens een blik uit. Een grijns op het gezicht van Chris. Anne keek snel weg en richtte zich tot Els. 'Heerlijk, Els. Dank je wel.'

Els ging zitten. Ze was in een goede bui. Ze glimlachte. Ze was trots. 'Eet smakelijk,' zei ze.

Ze is prachtig, dacht Tom.

Els had biefstukken gebakken, maar te kort. Niemand zei er wat van. Geschraap van bestek op borden, kleine gesprekken. Stiltes werden door de kinderen doorbroken voordat ze ongemakkelijk konden worden. Dankbaar werden ze betutteld. Els vroeg haar broer naar zijn schrijven. Was hij met iets bezig, schoot het een beetje op, waar ging het over, had hij al een titel? Chris wimpelde de vragen af. Tom kneep in zijn mes en vork; die zelfgenoegzame kop van zijn zwager maakte hem woedend. Met zijn vork drukte hij op zijn biefstuk; het bloed sijpelde eruit. Hij haalde er zijn aardappelkroketjes en champignons door. 'Zo simpel is het niet,' zei de schrijver. 'Zo werkt het niet echt,' zei de schrijver. 'Moeilijk uit te leggen,' zei de schrijver. Wat wisten deze gewone mensen in dit burgerlijke huis van het ambacht van de schrijver? En dan steeds die lollige blikken tussen hem en zijn vriendin. En Els die zo aandachtig naar haar broer luisterde. Tom zag zichzelf over de tafel vliegen en zijn zwager met zijn vork in de strot steken.

'En, Tom, hoe is het eigenlijk in de horlogebranche? Hebben jullie veel last van de crisis?'